

Täis

Täiskasvanuhariduse valdkonna statistika põhinäitajad

Haridus- ja Teadusministeerium

2014

Koostaja: Mart Reinhold

Haridus- ja Teadusministeeriumi analüütik

Sissejuhatus	3
1.Täiskasvanuhariduse üldandmed	4
1.1.Täiskasvanuhariduse defineerimine.....	4
1.2. Eesti elanikkonna haridustase	4
1.3.Elukestvas õppes osalemine.....	9
2.Täiskasvanud õppija kõrghariduses.....	17
3.Täiskasvanud õppija kutsehariduses	18
4.Täiskasvanud õppija üldhariduses.....	20
5.Täiskasvanute tööalane täiendkoolitus.....	21
6.Kutsequalifikatsioonisüsteem.	23
7.Rahva ja eluruumide loendus (REL 2011).....	24
Lisa 1 Kasutatud mõisted.....	25
Kokkuvõte.....	26

Sissejuhatus

Käesolevas ülevaates on koondatud Eesti täiskasvanuharidust iseloomustavad põhilised statistilised näitajad. Täiskasvanuhariduse statistilised andmed annavad ülevaate valdkonna 2013. aasta ja 2013/14. õppeaasta andmetest nii elukestvas õppes tervikuna kui ka üld-, kutse- ja kõrghariduse tasemetel.

Antud dokumendis on andemete peamiseks allikateks Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS), Eesti Statistikaameti poolt läbiviidav Eesti tööjõu-uuring (ETU) ning Eurostati poolt koondatav rahvusvaheline statistika ja lisaks on esmakordselt kasutatud Kutseregistri andmeid. Seoses rahvaarvu uuendatud aegreaga arvutas Statistikaamet ümber ka tööjõu-uuringu 2000–2013 andmed, sest tööjõu-uuringu, nagu ka kõigi teiste isiku-uuringute andmed on kaalutud rahvaarvule. Kuna mitmetes teistes ülevaadetes on kasutatud 2011. aasta *rahva ja eluruumide loenduse* (REL 2011) tulemusi, siis on tehtud lühiülevaade ka nendest andmetest.

1. Täiskasvanuhariduse üldandmed

1.1. Täiskasvanuhariduse defineerimine

Täiskasvanute koolituse seaduse kohaselt on täiskasvanute koolitus väljapool päevast õppevormi või täiskoormusega õpet pakutav tasemekoolitus, tööalane koolitus ja vabahariduslik koolitus.

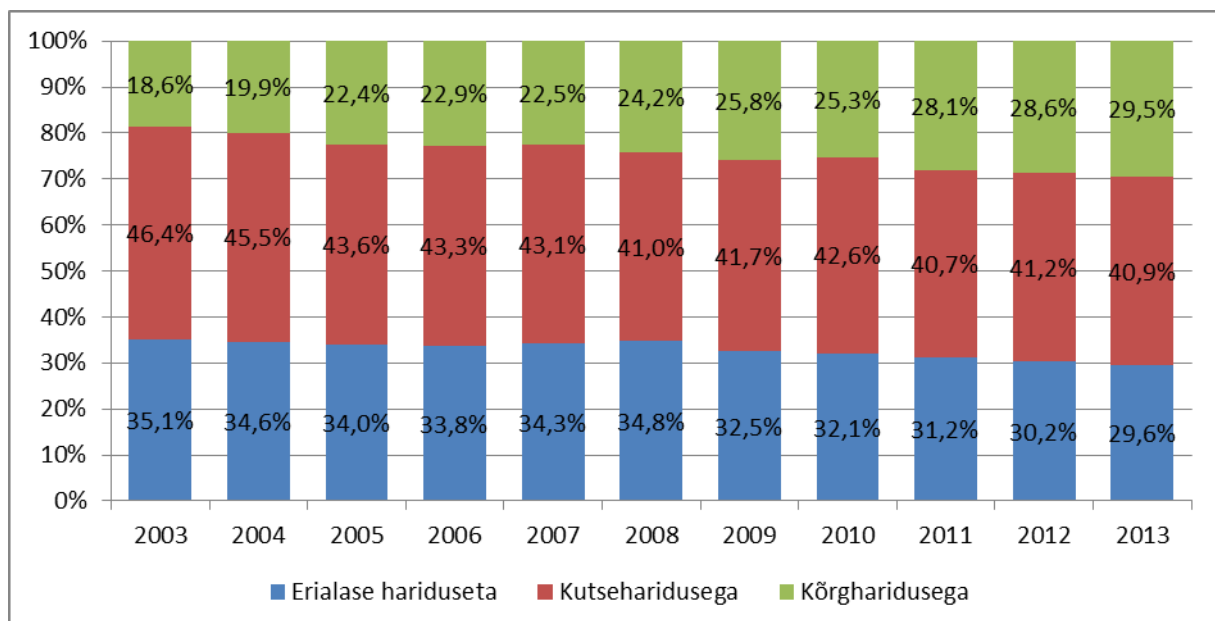
Täiskasvanuks olemise vanuselised piirid ei ole haridusest rääkides täpselt defineeritud. Et täiskasvanuharidus on tihedalt seotud tööturu ja konkurentsivõime mõistega, siis on valdkondlikes ülevaadetes levinuimaks viisiks analüüsida 25-64-aastaste inimeste osalemist hariduses.

Käesolevas ülevaates vaadeldakse täiskasvanute koolituses osalemist mitte niivõrd õppevormi, vaid vanuse kaudu, käsitledes erinevate alateemade puhul täiskasvanute osalemist erinevate vanusegruppide kaupa.

1.2. Eesti elanikkonna haridustase

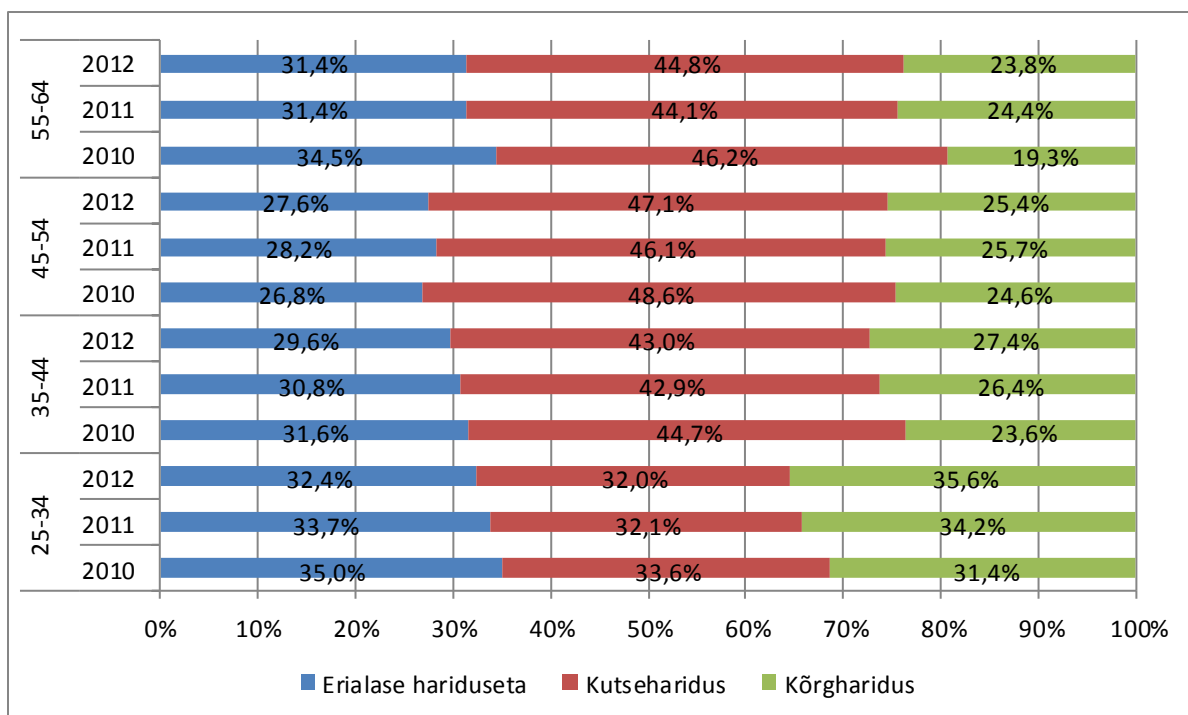
Eestis on erialase hariduseta tööjõu suur osakaal olnud pikalt probleemiks ja on jätkuvalt suureks väljakutseks tulevikus. Ilma erialase hariduseta inimeste hulka arvestatakse kõik, kes ei oma kutseharidust või kõrgharidust - 2013. aastal oli 25-64. aastaste seas erialase hariduseta inimeste osakaal 29,6%, arvudes väljendatuna teeb see kokku hinnanguliselt üle 210 000 inimese (vt joonis 1).

Eri- ja kutsealase hariduseta inimeste arv saadakse Eesti tööjõu-uuringu andmete alusel.

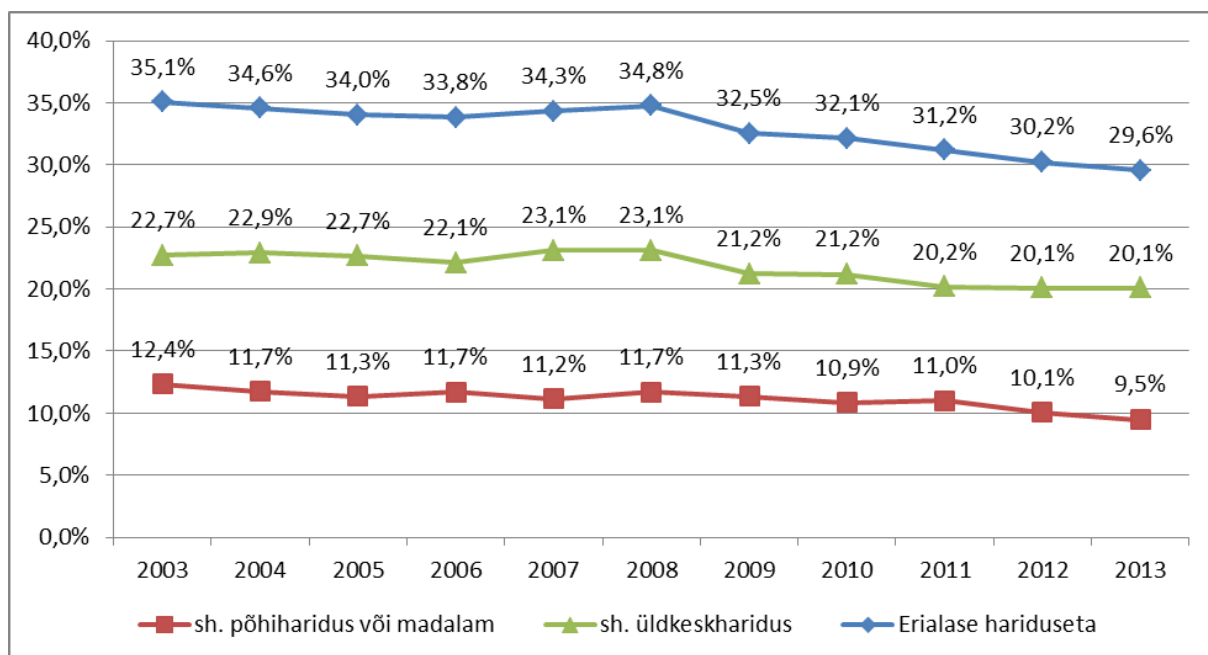
Joonis 1. 25–64-aastane elanikkond omandatud hariduse järgi aastatel 2003-2013, (%). Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõu-uuring

Ilma erialase hariduseta isikute arv on mõnevõrra suurem olnud nooremas vanusegrupis. Viimastel aastatel on ka 25-34 aastaste seas erialase hariduseta inimeste osakaal hakanud langema - jõudes 2013. aastal 29,9%-ni, arvudes väljendatuna ca 56 000 inimest (vt joonis 2). Võrreldes 2011. aastaga on 2013. aastal nooremas vanuserühmas (25–34-aastased) suurenenud kõrgharidusega inimeste osakaal 4,4 protsendipunkti (vt joonis 2).

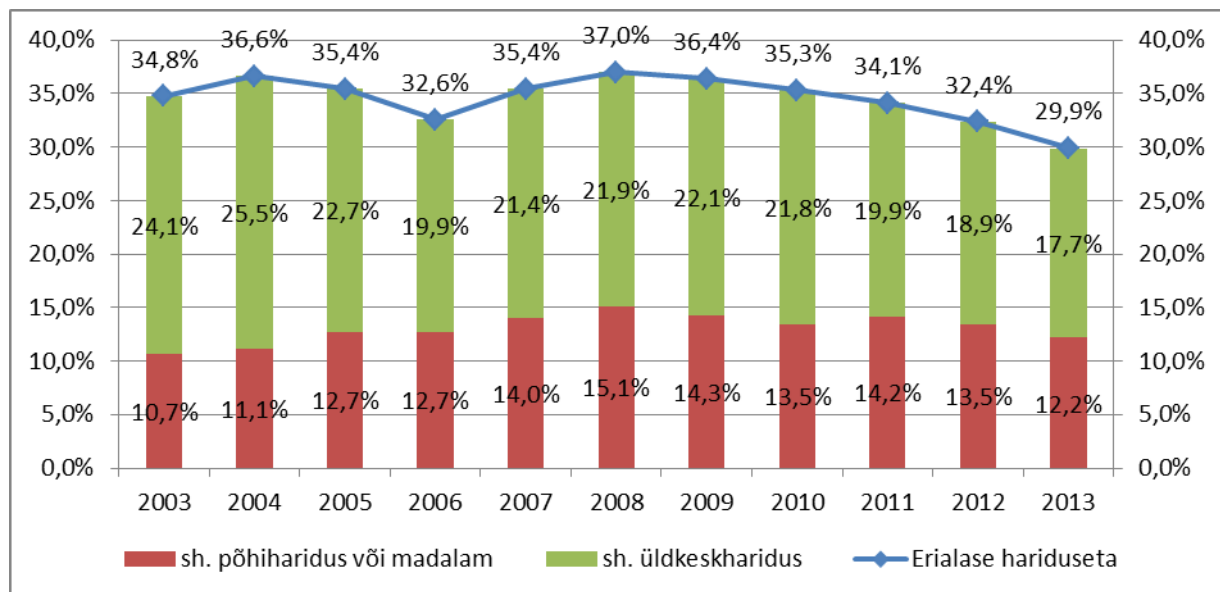
Joonis 2. 25–64-aastane elanikkond omandatud hariduse järgi eagruppide kaupa 2011-2013. aastal, (%). Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõuuuring

Üldised trendid on olnud viimastel aastatel positiivsed, kuid detailsema vaateta ei ole võimalik saada olukorrast adekvaatset ülevaadet. Oluline on eraldi vaadata üldkeskharidusega inimeste ja põhihariduse või madalama haridustasemega inimeste osakaalu. Üldkeskharidusega inimeste osakaal on viimastel aastatel olnud langusterendis. Vanuserühmas 25-64 on paar viimast aastat olnud 20,1%, nooremas vanuserühmas (25-34) on vähenenud 17,7%-ni (vt joonis 3 ja 4). Kõigist 25-64. aastastest on üldkeskharidusega inimeste osakaal olnud paaril viimasel aastal 20,1%.

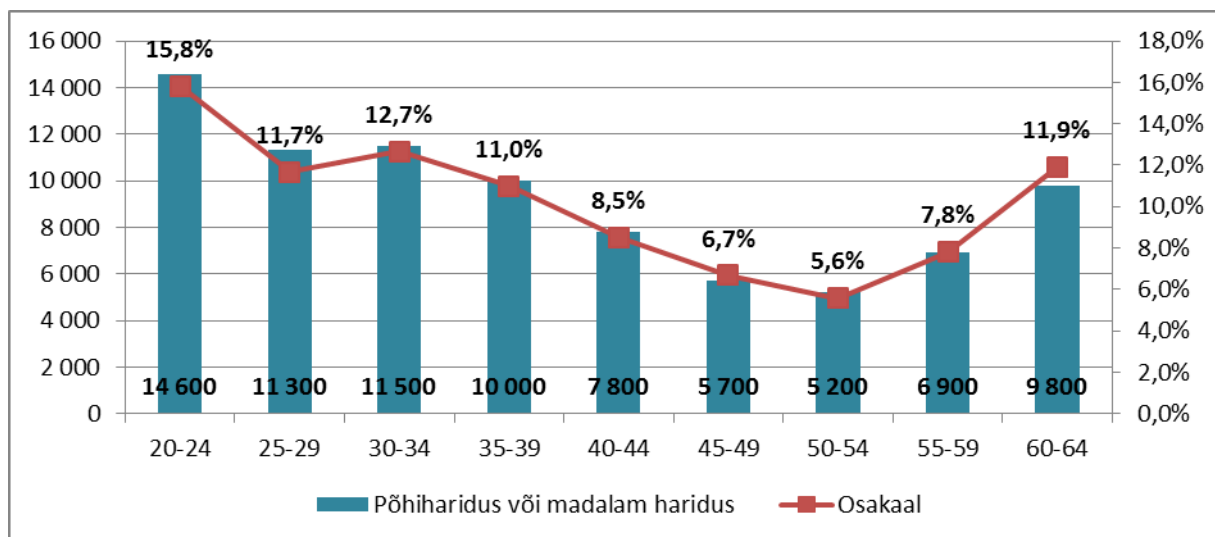
Joonis 3. 25-64- aastaste erialase hariduseta inimeste jaotumine haridustaseme lõikes 2003-2013, (%). Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõuuuring

Põhihariduse või madalama haridusega inimeste osakaal on vanuserühmas 25-64 viimastel aastatel olnud 10-11%, mis 2013. aastal vähenes 9,5%ni (vt joonis 3). 2013. aastal toimus vähenemine ka 25-34 vanuserühmas (12,2%ni), kuid parimasse tööikka jõudes on ikka koguni 12%-l (vt joonis 4) madalalast haritustasemest tulenevalt oluliselt nõrgem konkurentsivõime. Üldteada on, et madalama haridusega tööjõu hõive on ebastabiilsem ja sissetulekute tase madalam kui kõrgema haridusega tööjõul. Sageli on kuulda tööandjate poolt kurtmist, et tööd oleks küll pakkuda, kuid ei ole vajaliku kvalifikatsiooniga töötajaid. Mida rohkem on madala haridustasemega inimesi, seda rohkem eksisteerivad koos vabad töökohad ja töötud.

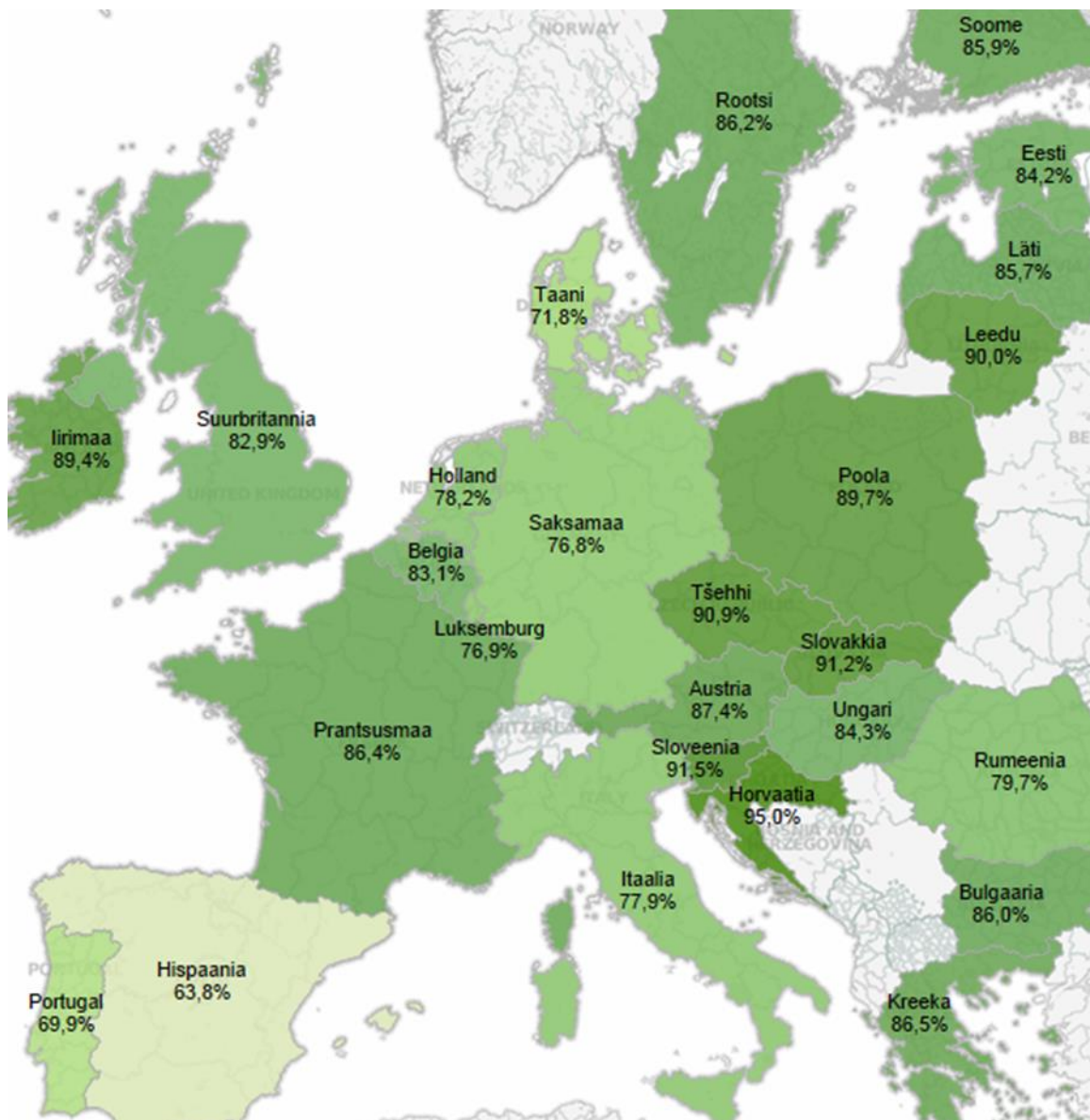
Joonis 4. 25-34 - aastaste erialase hariduseta inimeste jaotumine haridustaseme lõikes 2003-2013, (%). Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõuuuring

Liiga palju on noori, kes ei ole jõudnud 20-24. elusaastaks vähemalt keskhariduse tasemeni (vt joonis 5), osad neist kindlasti jõuavad veel keskhariduseni. Neil noortel, kes piirduvad vaid põhiharidusega on reaalne oht jääda töömaailmas autsaideriks. Vanuses 25-44 on koguni ca. 40 000 madala haridustasemega inimest.

Joonis 5. Põhiharidusega või madalama haridusega elanike absoluutarv ja osakaal 2013. aastal vanuserühmas 20-64. Allikas: SA, tööjõu-uuring

Vähemalt keskhariidusega 20–24-aastaste noorte eagrups paikneb Eesti Euroopa Liidus 17. kohal. Lähinaabritega võrreldes on Eestis vähemalt keskhariidusega noorte osakaal veidi väiksem (vt joonis 6).

Joonis 6. 20–24-aastaste osatähtsust 2013. aastal, kes on omandanud vähemalt keskhariduse taseme. Allikas: Eurostat

1.3. Elukestvas õppes osalemine

Euroopa Liidu tasemel on kõige olulisem täiskasvanuhariduse indikaator osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul (sageli kasutatakse ka koondnimetust „osalemine elukestvas õppes“), mille kohta kogutakse informatsiooni Tööjõu-uuringu (*Labor Force Survey, LFS*) käigus. Eurostati andmetel osales 2013. aastal Eestis elukestvas õppes 12,6%. Erinevus Eesti tööjõu-uuringu tulemusega (12,5%) on tingitud, erinevast metoodikast, 2013. aastast varasemad näitajad on Eurostatis korrigeerimata.

Tabel 1. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul 2005-2013. aastal, (%).

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Taani	27,4	29,2	29	29,9	31,2	32,5	32,3	31,6	31,4
Rootsi	17.4 (p)	18.4 (p)	18.6 (p)	22.2 (b)	22.2 (p)	24,4	24,9	26,7	28,1
Soome	22,5	23,1	23,4	23,1	22,1	23	23,8	24,5	24,9
Prantsusmaa	5,9	6,4	6,1	6	5,7	5	5,5	5,7	17.7 (b)
Holland	15,9	15,6	16,6	17	17	16.6 (b)	16,7	16,5	17,4
Suurbritannia	27,6	26,7	20.0 (b)	19,9	20,1	19,4	15,8	15,8	16,1
Luksemburg	8,5	8,2	7	8,5	13.4 (b)	13,4	13,6	13,9	14,4
Austria	12,9	13,1	12,8	13,2	13,8	13,7	13,4	14,1	13,9
Eesti	5,9	6,5	7	9,8	10,5	10,9	12	12,9	12,6
Sloveenia	15,3	15	14,8	13,9	14,6	16,2	15,9	13,8	12,4
Hispaania	10.5 (b)	10,4	10,4	10,4	10,4	10,8	10,8	10,7	10,9
EL (28 liikmesriiki)	9,5	9,4	9,3	9,3	9,2	9,1	8,8	9	10,4
Portugal	4,1	4,2	4,4	5,3	6,5	5,8	11.6 (b)	10,6	9,8
Tšehhi	5,6	5.6 (d)	5,7	7,8	6,8	7,5	11.4 (b)	10,8	9,7
Saksamaa	7,7	7,5	7,8	7,9	7,8	7,7	7,8	7,9	7,8
Malta	5,3	5,5	6	6,2	6,1	6,2	6,5	7	7,7
Iirimaa	7,4	7,3	7,6	7	6,3	6,8	6,8	7,1	7,3
Küpros	5.9 (b)	7,1	8,4	8,5	7,8	7,7	7,5	7,4	6,9
Belgia	8,3	7,5	7,2	6,8	6,8	7,2	7,1	6,6	6,7
Läti	7,9	6,9	7,1	6,8	5,3	5	5.1 (b)	6,9	6,5
Itaalia	5,8	6,1	6,2	6,3	6	6,2	5,7	6,6	6,2
Leedu	6	4,9	5,2	4,8	4,4	3,9	5,7	5,2	5,7
Poola	4,9	4,7	5,1	4,7	4,7	5,2	4,4	4,5	4,3
Ungari	3,9	3,8	3,6	3,1	2,7	2,8	2,7	2,8	3
Kreeka	1,9	1,9	2,1	2,9	3,3	3	2,4	2,9	2,9
Slovakkia	4,6	4,1	3,9	3,3	2,8	2,8	3,9	3,1	2,9
Horvaatia	2,1	2,9	2,4	2,2	2,3	2,2	2,3	2,4	2,4
Rumeenia	1,6	1,3	1,3	1,5	1,5	1,3	1,6	1,4	2
Bulgaaria	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,2	1,3	1,5	1,7

(..) - Andmeid ei ole saadud

(b) - Aegrea katkestus

(e) - Hinnanguline väärtus

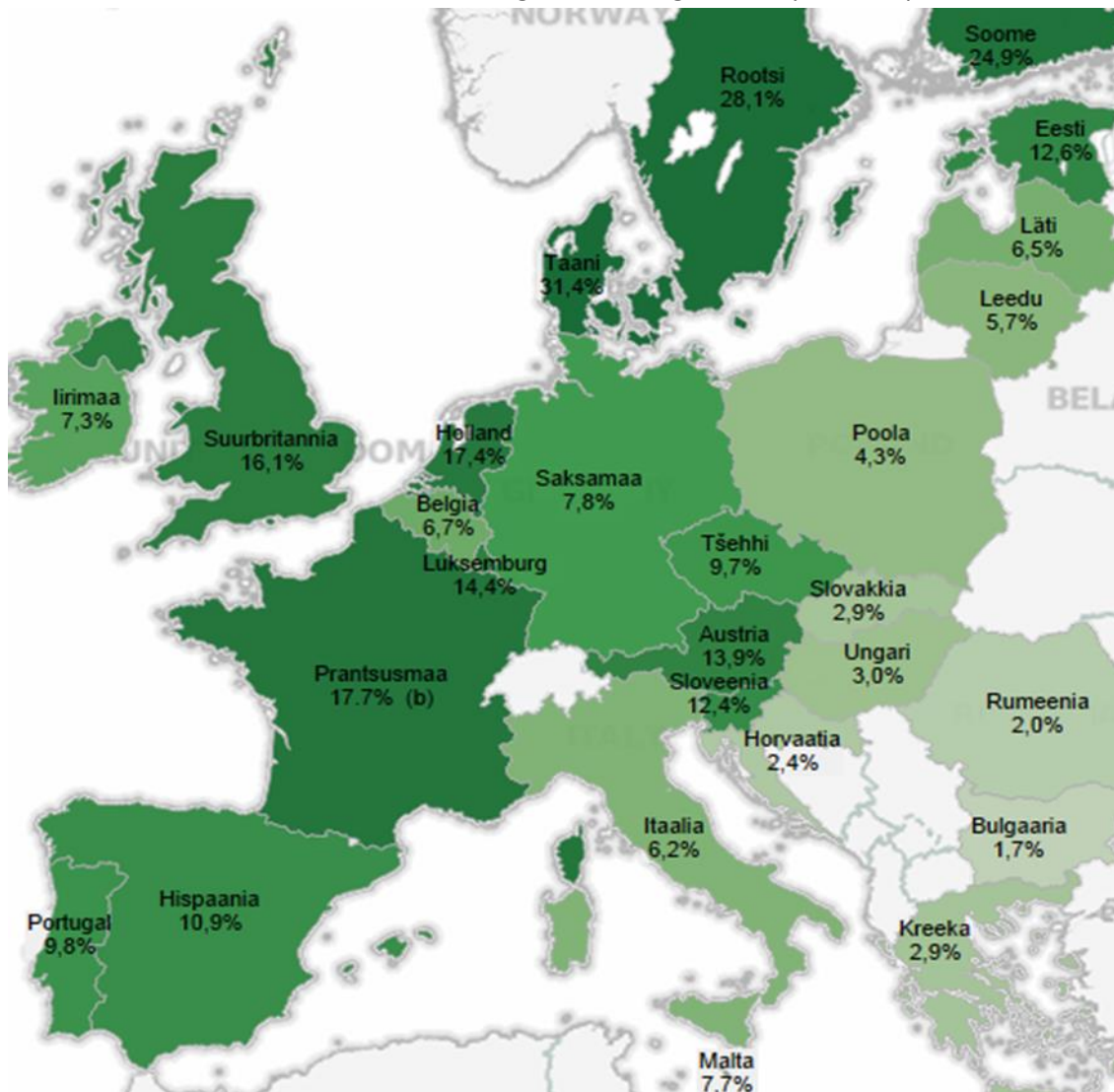
(d) - Definitsioon erineb, vaata metaandmeid

(p) - Esialgne väärtus

(u) - Väheusaldusväärsed või ebakindlad andmed

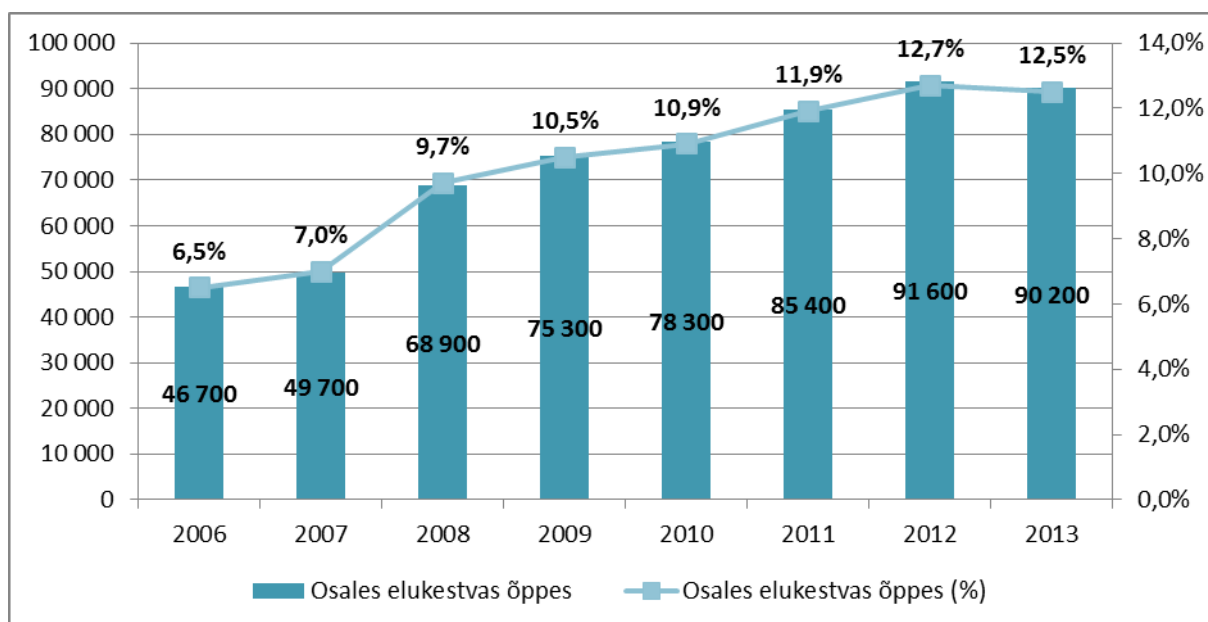
Allikas: Eurostat, 2014

Elukestvas õppes osalejaid on tavapäraselt kõige enam Põhjamaades. Püsivalt väga madal on elukestvas õppes osalemine Bulgaarias ja Rumeenias. Euroopa Liidu keskmine näitaja tegi 2013. aastal suure tõusu, võrreldes eelneva aastaga oli kasv koguni 1,4% protsendipunkti.

Joonis 7. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul 2013. aastal, (%). Allikas: Eurostat, 2014

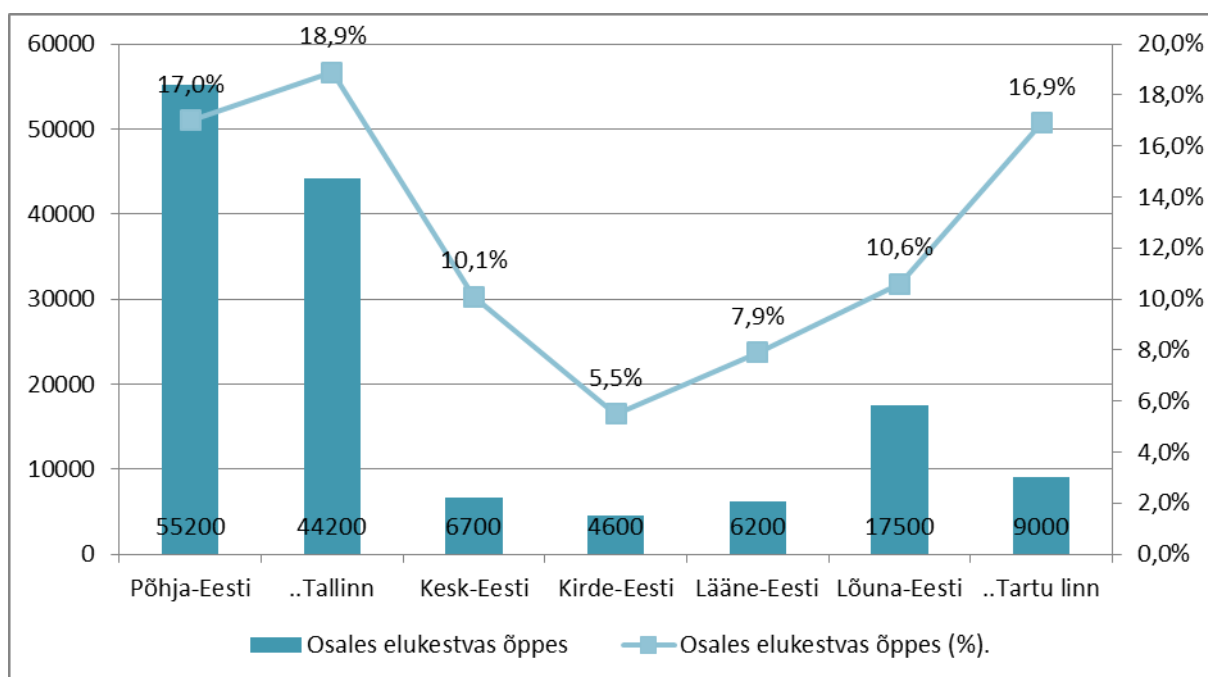
Alates 2009. aastast on Eesti elukestvas õppes osalemise määr olnud kõrgem kui 10%, 2013. aasta osales 12,5% (SA andmed), mis jääb napilt alla vaid 2012. aastal saavutatud kõigi aegade parimale tulemusele (12,7%). Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ eesmärk on jõuda aastaks 2015 täiskasvanute elukestvas õppes osalemisega 15% tasemele, aastaks 2020 – 20% tasemele. (vt joonis 8).

Joonis 8. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul 2006-2013.

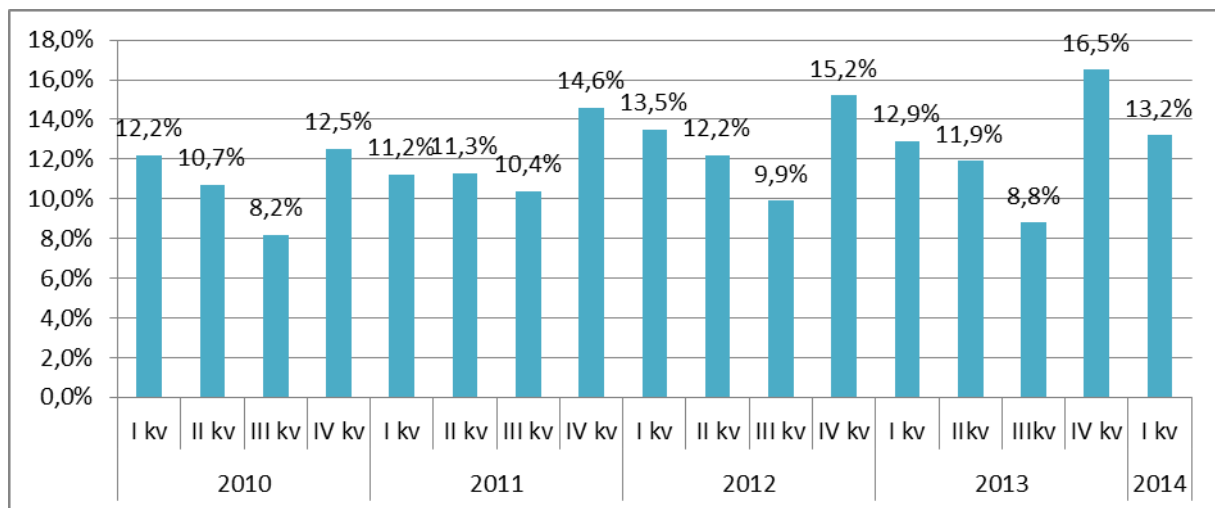
Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõuuuring

Kõige aktiivsem elukestvas õppes osalemine on Tallinnas ja Tartus, väga madal osalemismäär on Kirde –Eestis ja Lääne –Eestis (vt joonis 9).

Joonis 9. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul 2013. aastal piirkonna lõikes. Allikas: SA, tööjõu-uuring

Vaadeldes elukestvas õppes osalemist kvartalite lõikes (vt joonis 10), selgub, et kõige rohkem on olnud osalejaid 2013. aasta IV kvartalis, kõige vähem osaletakse koolis ja koolitustel III kvartalis, mis on tingitud aktiivsest puhkusteperioodist, mil koolitusi pakutakse vähem.

Joonis 10. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul kvartalite lõikes 2010-2014 I kv, (%). Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõuuuring

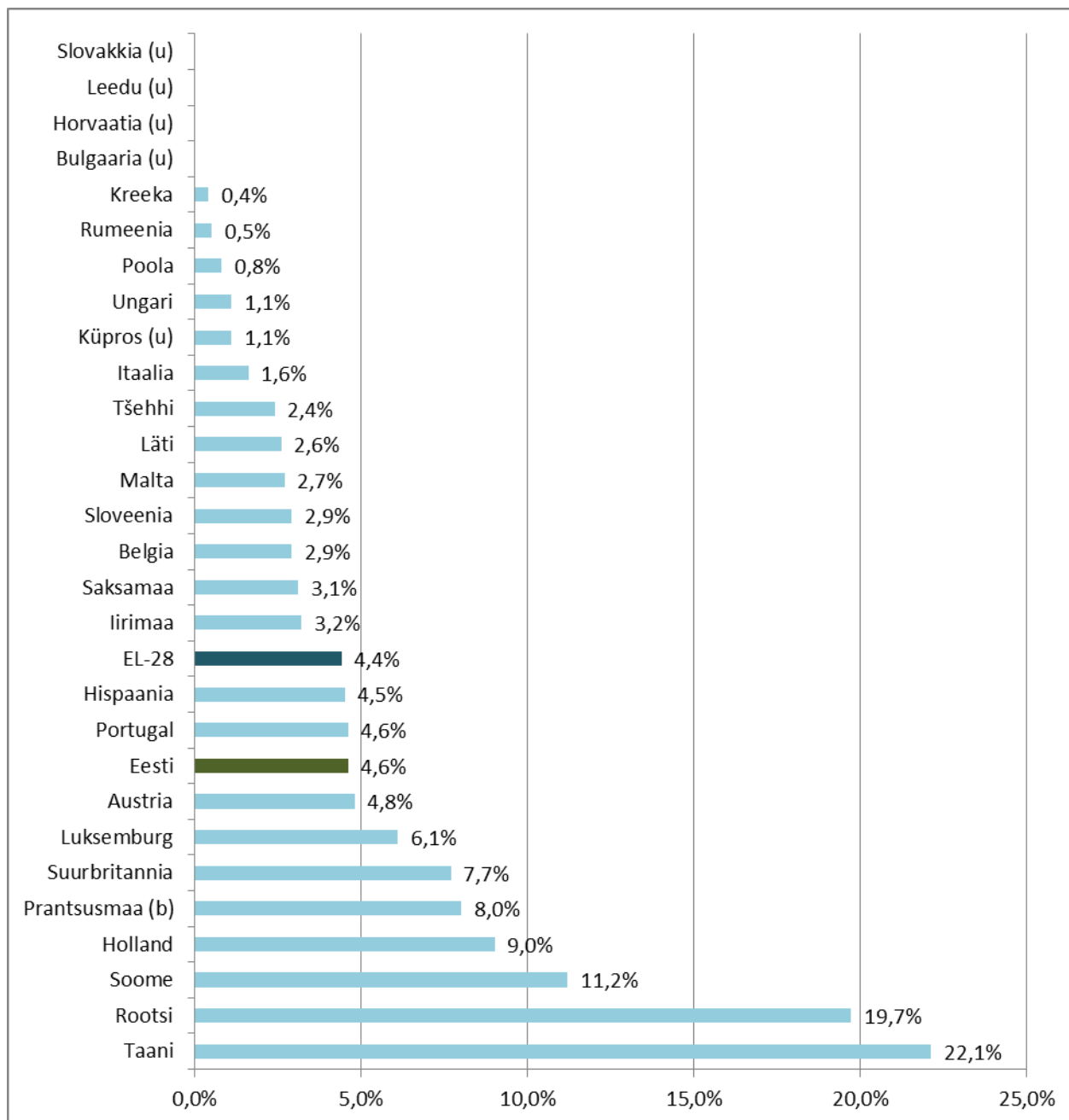
Positiivne on madala haridustasemega elanike järjest aktiivsem osalemine elukestvas õppes - kui veel 2010. aastal oli selle sihtrühma osalus 2%, siis nüüd on see enam kui kaks korda suurem. Kuid kasvule vaatamata on osalemine siiski veel väga madal. Haridustaseme kasvades suureneb elukestvas õppes osalemise aktiivsus oluliselt – kõige enam osalevad magistri- ja doktorikraadiga elanikud (vt tabel 2).

Tabel 2. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul haridustaseme lõikes, (%).

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kokku	6,5	7,0	9,7	10,5	10,9	11,9	12,7	12,5
Esimese taseme haridus või madalam	1,5	1,6	2,1	2,2	2,0	3,5	4,0	4,6
Teise taseme haridus, teise taseme järgne ning kolmanda taseme eelne haridus	4,8	5,5	7,4	7,1	7,6	8,2	9,0	8,5
..üldkeskharidus	6,1	7,1	7,7	10,0	10,2	11,5	11,4	12,0
..kutsekeskharidus põhihariduse baasil	2,7	4,1	6,4	5,3	5,6	5,6	7,5	6,1
..kutsekeskharidus keskhariduse baasil	6,3	5,4	10,6	4,6	7,5	8,9	10,0	7,1
..keskeriharidus põhihariduse baasil	4,2	5,1	7,6	6,6	6,5	5,9	7,1	7,0
Kolmanda taseme haridus	11,0	11,3	15,8	18,1	18,6	19,5	20,2	20,1
..keskeriharidus keskhariduse baasil	6,8	8,6	10,3	10,1	10,8	10,7	11,7	10,8
..kõrgharidus	11,9	11,9	16,8	19,4	19,1	20,7	20,5	20,2
..magistri- ja doktorikraad	20,7	16,8	30,2	33,5	33,1	28,6	31,2	31,6

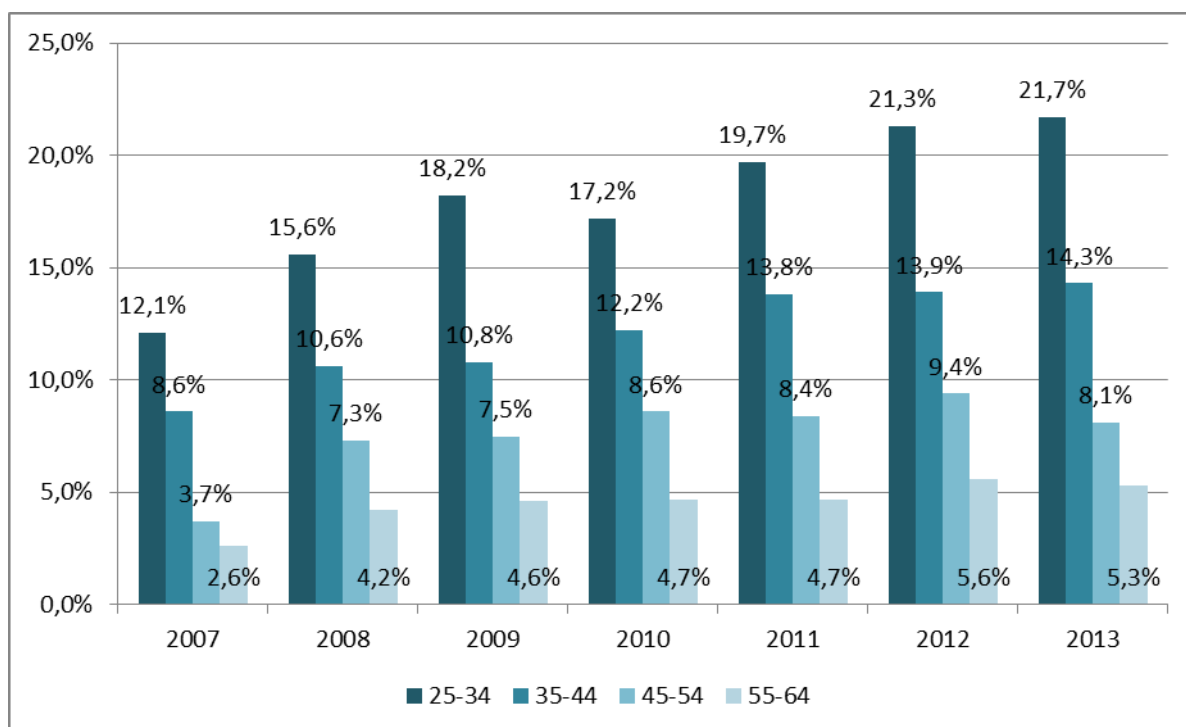
Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõuuuring

Madala haridustasemega elanike vähenenud osalemine ei ole vaid Eestis probleemiks – enamuses Euroopa Liidu riikides on sarnane olukord. Euroopa Liidu keskmine oli 2013. aastal 4,4%, Eesti vastav näitaja oli 4,6% (vt joonis 11).

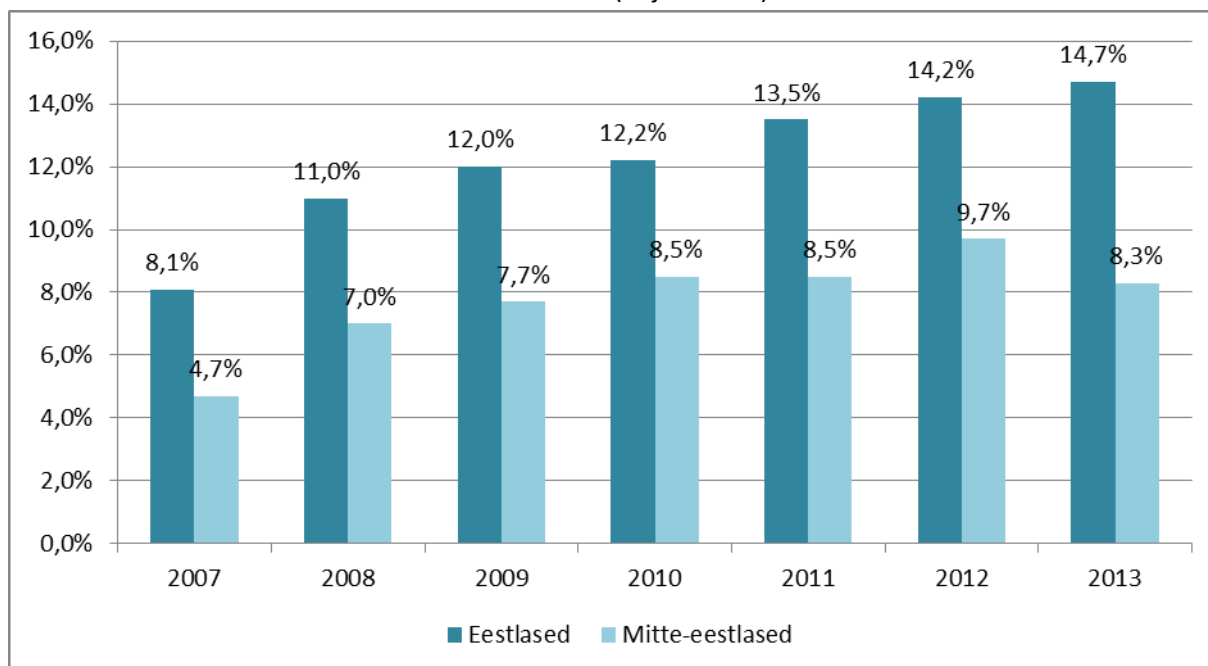
Joonis 11. 25-64-aastaste põhihariduse või madalama haridustasemega inimeste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul 2013. aastal, (%). **(b)** - aegrea katkestus, **(u)** - väheusaldusväärsed või ebakindlad andmed. Allikas: Eurostat, 2014

Kõige aktiivsemad on enda koolitamisel olnud 25-34-aastased elanikud, 35-44-aastaste osalusprotsent on viimastel aastatel samuti stabiilselt kasvanud (vt joonis 12). Eelnevatel aastatel kasvanud 45-54 ja 55-64 aastaste elanike elukestvas õppes osalemine pöördus 2013. aastal langusele. Noorima ja vanima vanusegrupi elukestvas õppes osalejate osakaalus on ligi neljakordne erinevus noorte kasuks.

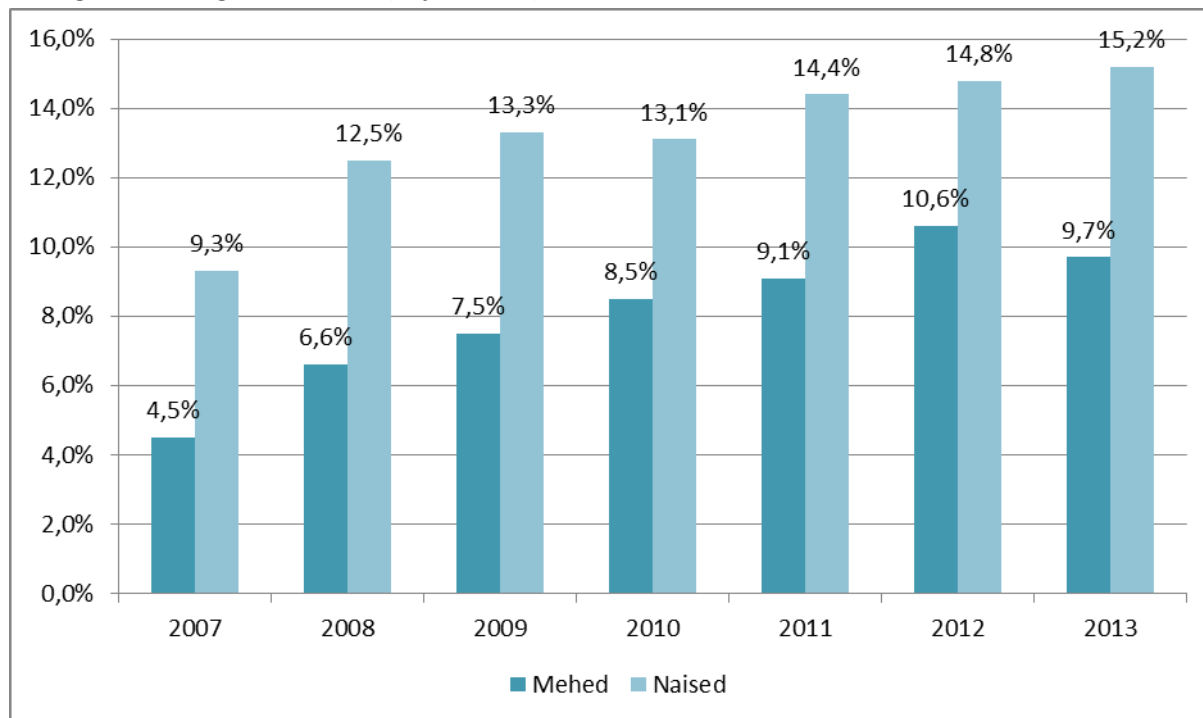
Joonis 12. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul vanusegrupi lõikes, (%). Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõuuuring

Eestlaste osalemine elukestvas õppes saavutas 2013. aastal aegade parima tulemuse, kuid mitte-eestlaste osalemine oli viimaste aastate madalaim (vt joonis 13).

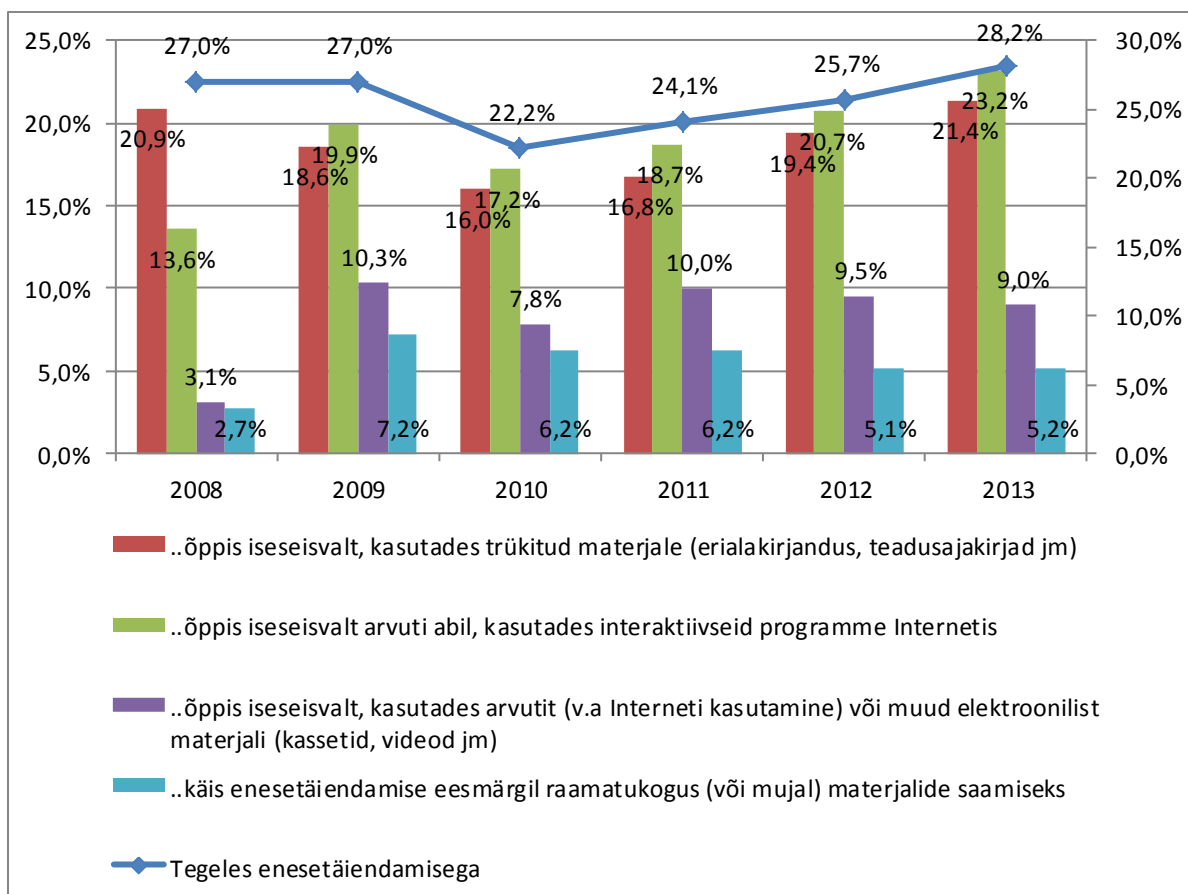
Joonis 13. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul rahvuse lõikes, (%). Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõuuuring

Niigi palju aktiivsemalt elukestvas õppes osalevate naiste osakaal kasvas 2013. aastal veelgi. Viimastel aastatel jõudsalt kasvanud meeste osalemise kasv pöördus langusesse, kuid võrreldes eelneva aastaga ei ole langus siiski suur (vt joonis 14).

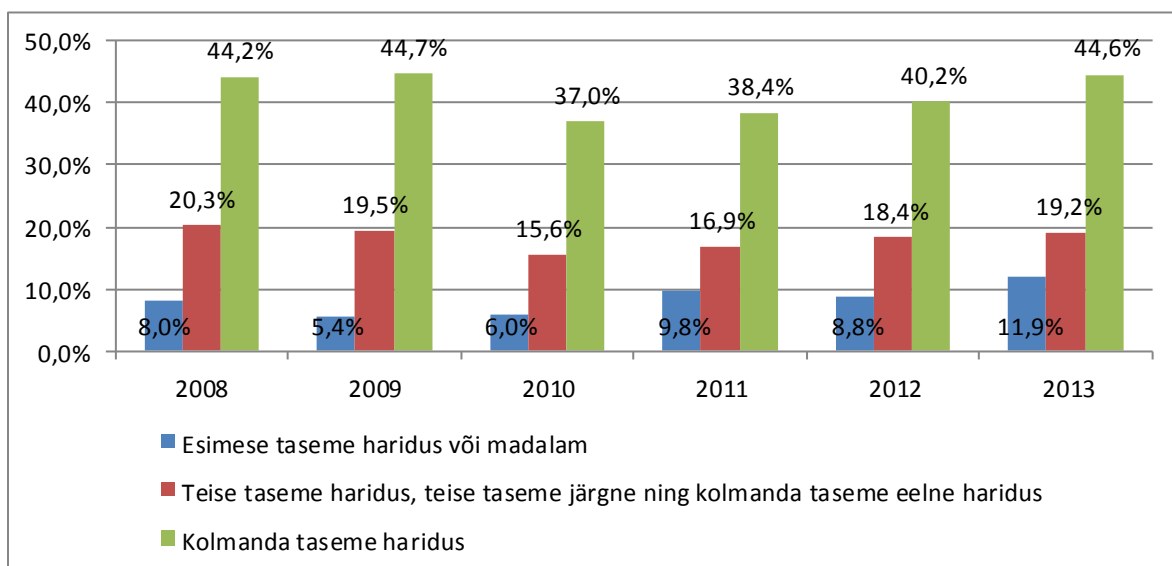
Joonis 14. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul soo lõikes, (%). Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõuuuring

Lisaks tasemeõppes ja koolitustel osalemisele on veel oluline näitaja elanike iseseisev enesetäiendamine. Võrreldes 2008. aastaga kasvas 2013. aastaks 9,6 protsendipunkti iseseisev õppimine arvuti abil, kasutades selleks interaktiivseid programme Internetis (vt joonis 15). Veelgi suurema kasvu takistuseks on tõenäoliselt osade elanike puudulik arvutioskus.

Joonis 15. 25-64-aastaste enesetäiendamine viimase 4 nädala jooksul (%). Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõuuuring

Enesetäiendamisega tegelevad samuti enam kõrgema haridustasemega elanikud (vt joonis 16). Madala haridustasemega elanike enesetäiendamine on siiski väga vähene.

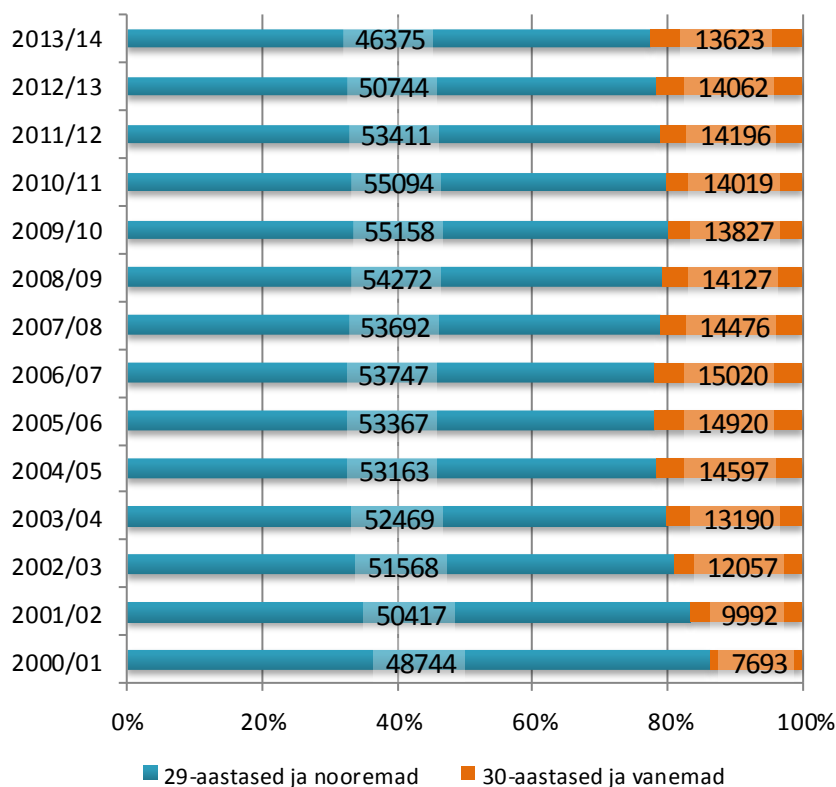

Joonis 16. 25-64-aastaste enesetäiendamine viimase 4 nädala jooksul haridustaseme lõikes (%). Allikas: Eesti Statistikaamet, tööjõuuuring

2. Täiskasvanud õppija kõrghariduses

Täiskasvanutel on võimalus õppida formaalharidussüsteemi tasemeõppes. Kui siiani oleme täiskasvanud õppijat piiritlenud vanusevahemikuga 25-64-eluaastat, siis kõrghariduse puhul loetakse käesolevas ülevaates täiskasvanud õppijaks vähemalt 30-aastaseid isikuid (vt joonis 17). Demograafilised protsessid mõjutavad juba praegu nooremate üliõpilaste arvu. Käesoleval õppeaastal on võrreldes kõrgajaga 2009/10. õppeaastal 29. aastaste ja nooremate üliõpilaste arv vähenenud 8 783 võrra. Täiskasvanud üliõpilaste arv on püsinud aastaid suhteliselt stabiilsena.

Joonis 17. Üliõpilaste arv 2000/01-2012/13 õppeaastal ja 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste osakaal. Allikas: EHIS

Kõrghariduse tasemete lõikes (vt tabel 3), näeme, et traditsiooniliselt on üle 30-aastaste üliõpilaste arv olnud suurem just praktilises rakenduskõrgharidusõppes, moodustades 2013/14. õppeaastal 23% rakenduskõrgharidusõppe tudengitest, bakalaureuseõppes on täiskasvanud õppijate arv vähenenud. Magistri- ja doktoriõppes on 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste osakaal püsinud suhteliselt stabiilsena.

Tabel 3. 30-aastate ja vanemate õpilaste osakaal kõrghariduses õpete lõikes 2010/11-2013/14.

	2010/11		2011/12		2012/13		2013/14	
	30 + üli- õpilaste arv	30 + üli- õpilaste osakaal	30 + üli- õpilaste arv	30 + üli- õpilaste osakaal	30 + üli- õpilaste arv	30 + üli- õpilaste osakaal	30 + üli- õpilaste arv	30 + üli- õpilaste osakaal
Bakalaureuseõpe	3 691	13%	3 622	14%	3 404	14%	3 114	14%
Rakenduskõrgharidusõpe	4 487	20%	4 276	21%	4 319	21%	4 082	23%
Integreeritud õpe	354	9%	356	9%	345	9%	341	9%
Magistriõpe	3 923	31%	4 290	33%	4 279	33%	4 330	34%
Doktoriõpe	1 564	53%	1 652	54%	1 715	56%	1 756	59%
Kokku	14 019	20,3%	14 196	21,0%	14 062	21,7%	13 623	22,7%

Allikas: EHIS

Detailset statistikat täiskasvanud õppijate kohta kõrghariduses leiab <http://haridussilm.ee/>
 Kõrgharidus - valida vanusegrupp 30-34 ja 35 ja enam.

3. Täiskasvanud õppija kutsehariduses

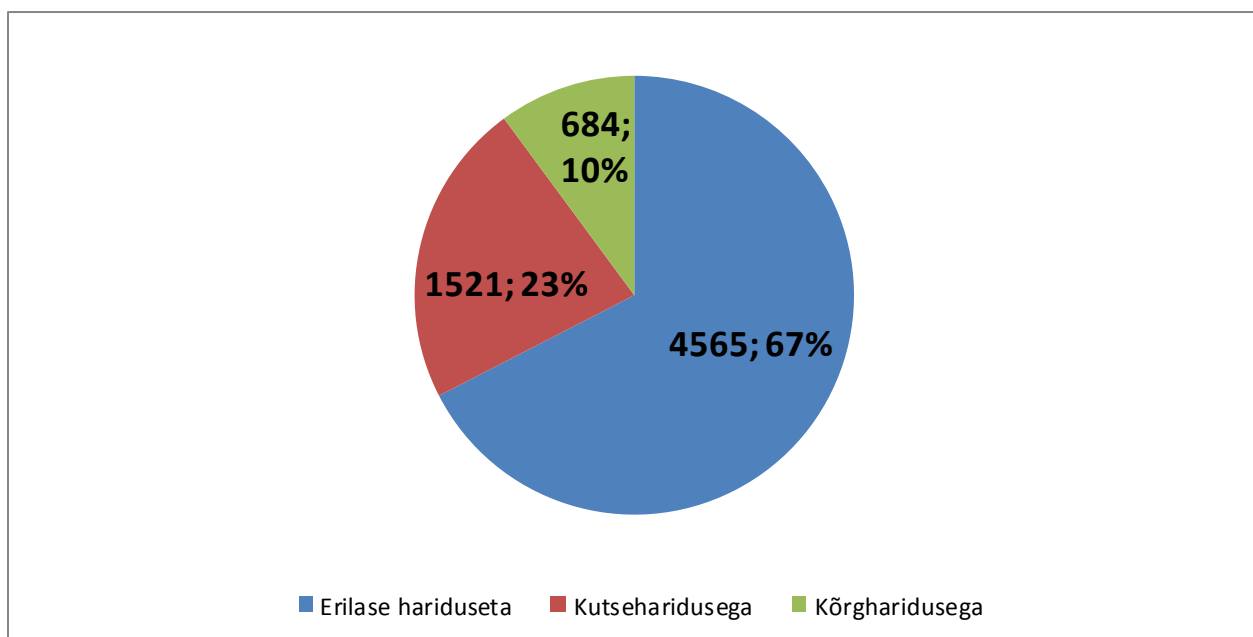
Täiskasvanud õppijaks loetakse kutsehariduses vähemalt 25-aastaseid õpilasi. Aastate lõikes on selliste õpilaste arv pidevalt kasvanud, olles 2013/14. õppeaastaks tõusnud 6770 õpilaseni ning moodustades ca 26,3% kõigist kutseõppuritest (vt tabel 4).

Tabel 4. 25-aastate ja vanemate õpilaste osakaal kutsehariduse tasemeõppes õppeliikide lõikes.

	2010/11		2011/12		2012/13		2013/14	
	25+ õpilaste arv	25+ õpilaste osakaal	25+ õpilaste arv	25+ õpilaste osakaal	25+ õpilaste arv	25+ õpilaste osakaal	25+ õpilaste arv	25+ õpilaste osakaal
Põhihariduse nõudeta kutseõpe	140	39,5%	160	43,7%	152	36,1%	150	40,4%
Kutseõpe põhihariduse baasil	260	44,8%	308	47,0%	531	55,0%	606	60,3%
Kutsekeskharidusõpe	269	1,6%	279	1,8%	315	2,2%	291	2,6%
Kutseõpe keskhariduse baasil	4098	40,3%	4623	43,6%	5103	48,0%	5 723	51,7%
Kokku	4767	17,0%	5370	19,9%	6101	23,3%	6 770	26,3%

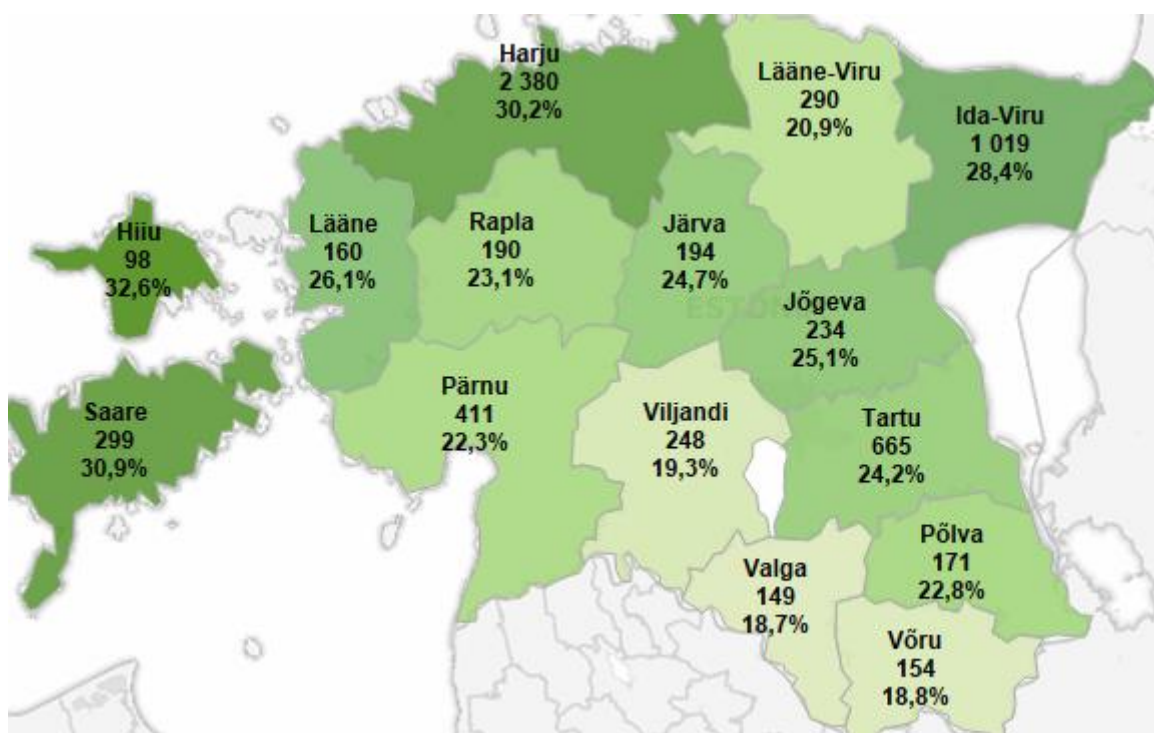
Allikas: EHIS

Nooremate õpilaste osakaalu vähenemine ja vanemate õpilaste osakaalu kasv vastab igati demograafilistele ja majanduskeskkonnas toimunud muutustele. Selle juures on väga positiivne, et täiskasvanud õppuritest on ca 2/3 erialase hariduseta, kes nüüd soovivad omandada kutse- või eriala ning seeläbi tõsta oma konkurentsivõimet tööturul (vt joonis 18).

Joonis 18. 25+ kutseõppurite jaotus eelneva haridustaseme lõikes 2013/14. õppeaastal. Allikas: EHIS

Kui kõrvutada 25-aastaseid ja vanemaid kutseõppureid noorematega elukohamaakonna alusel (joonis 19). Siis selgub, et vanemaealised kutseõppurid moodustavad ligikaudu kolmandiku kõigist Hiiumaalt ja Saaremaalt pärit kutsehariduse õpilastest ja kõigest ca 19% Valgamaalt pärit kutseõppuritest.

Joonis 19. 25-aastaste ja vanemate kutseõpilaste jagunemine registreeritud elukohamaakonna lõikes ning 25 + õppurite osakaal maakonniti 2013/14 õppeaastal. Allikas: EHIS

Detailset statistikat täiskasvanud kutseõppurite kohta leiab <http://haridussilm.ee/> Kutseharidus - valida vanusegrupp 25 ja enam.

4. Täiskasvanud õppija üldhariduses

Kui tööalast ettevalmistust pakuvad täiskasvanud õppijale kutseõppeasutused ja kõrgkoolid, siis suur hulk on Eestis ka neid inimesi, kellel on üldharidus lõpetamata. Täiskasvanud õppija jaoks mugavam võimalus põhi- või keskkooli omandamiseks on paindlike õppevormidega mittestatsionaarne õpe, mille raames saab õppida ka üksikuid õppeaineid, võimalik on sooritada lõpueksameid eksternina.

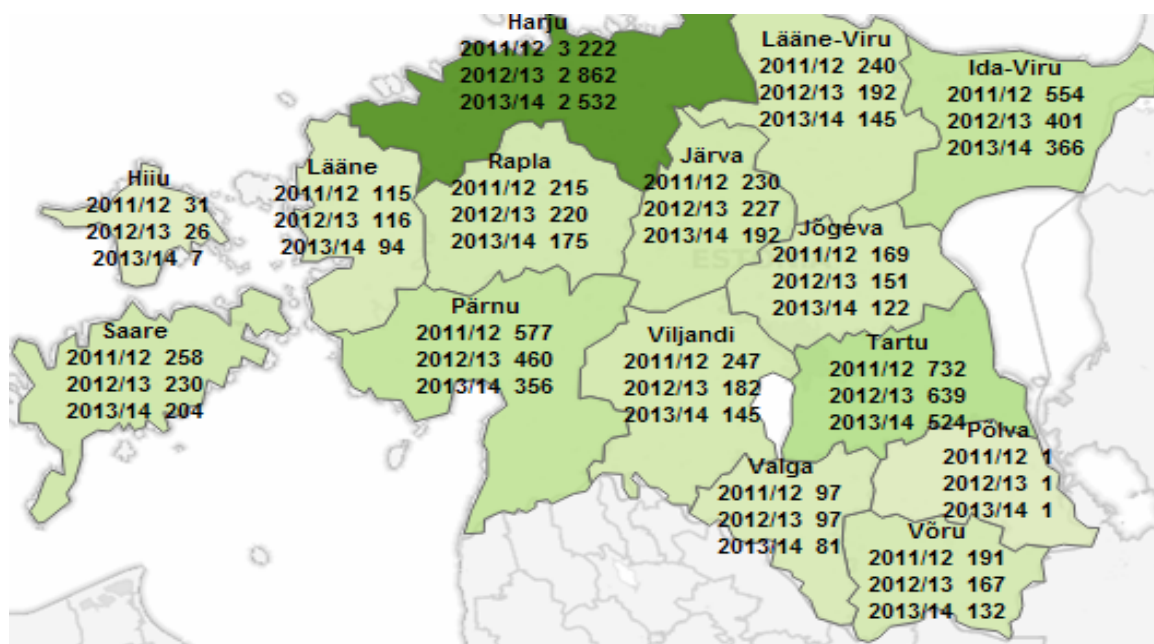
Õpilaste arvu vähenemine tuleneb majanduskeskkonna paranemisest-kriisiaastad tõid kooli ka neid, kes kõrge tööhõive jätkudes koolipinki jõudnud ei oleks (vt tabel 5). Teisalt mõjutab vähenemist üldine demograafiline olukord, mis tuleneb 1990-ndate aastate madalast sündivusest.

Tabel 5. Õppurite jaotus kooliastmeti üldhariduse mittestatsionaarses õppevormis 2008/2009.-2013/14.

Kooliaste	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
1. kooliaste (1. -3. klass)			2		3	
2. kooliaste (4.-6. klass)	8	8	17	18	17	15
3. kooliaste (7.-9. klass)	1 272	1 460	1 160	1 007	814	712
gümnaasium	5 682	6 371	6 312	5 854	5 136	4 348
Kogusumma	6 962	7 839	7 491	6 879	5 970	5 075

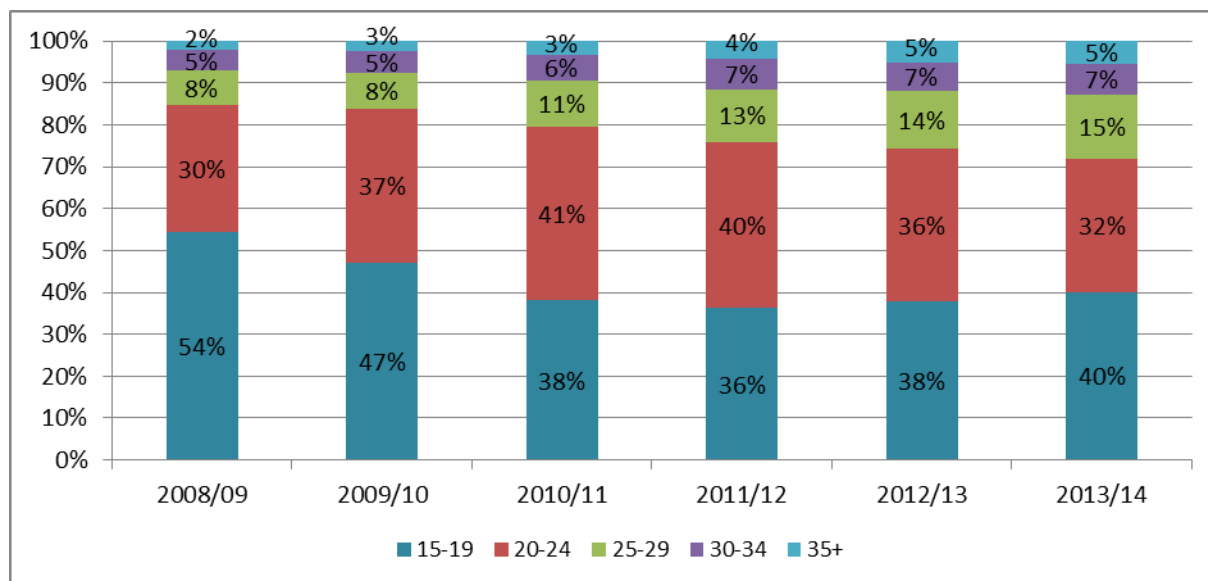
Allikas: EHIS

Enamuses maakondades on võimalik õppida mittestatsionaarses õppevormis, selline võimalus puudub vaid Põlvamaal. Kõige enam on õppureid Harjumaal ja Tartumaal, kuid suuremates maakondades on toimunud ka suurem õpilaste arvu vähenemine.

Joonis 20. Õppurite jaotus kooli maakonna lõikes üldhariduse mittestatsionaarses õppevormis 2011/2012.-2013/14. Allikas: EHIS

Kuna laulva revolutsiooni lapsed on jõudmas 25+ vanusesse, siis väheneb 20-24. aastaste õppurite osakaal. (vt joonis 21).

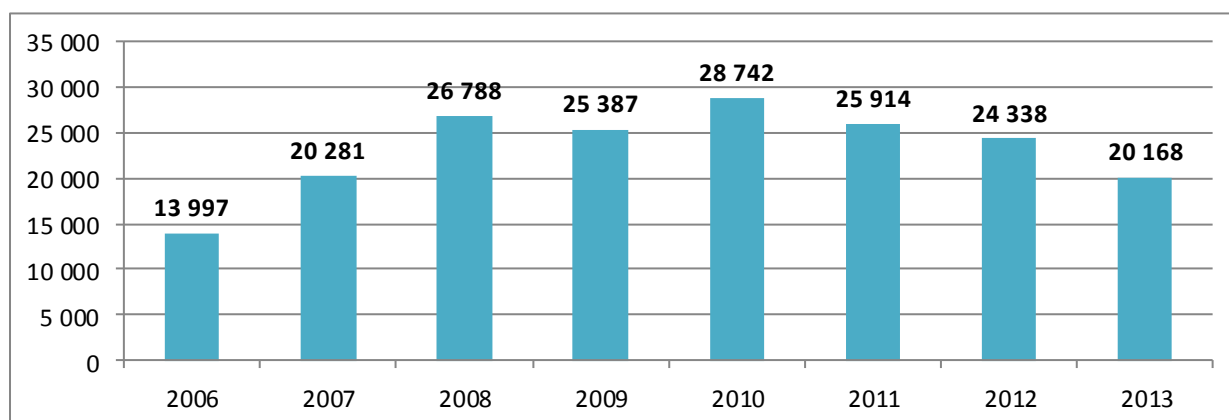

Joonis 21. Õppurite vanuseline jaotus gümnaasiumi mittestatsionaarses õppevormis 2008/09.-2013/14. Allikas: EHIS

Detailset statistikat täiskasvanud kutseõppurite kohta leiab <http://haridussilm.ee/> Alus ja üldharidus, üldharidus ja valida õppevorm: ekstern ja üksikained, mittestatsionaarne.

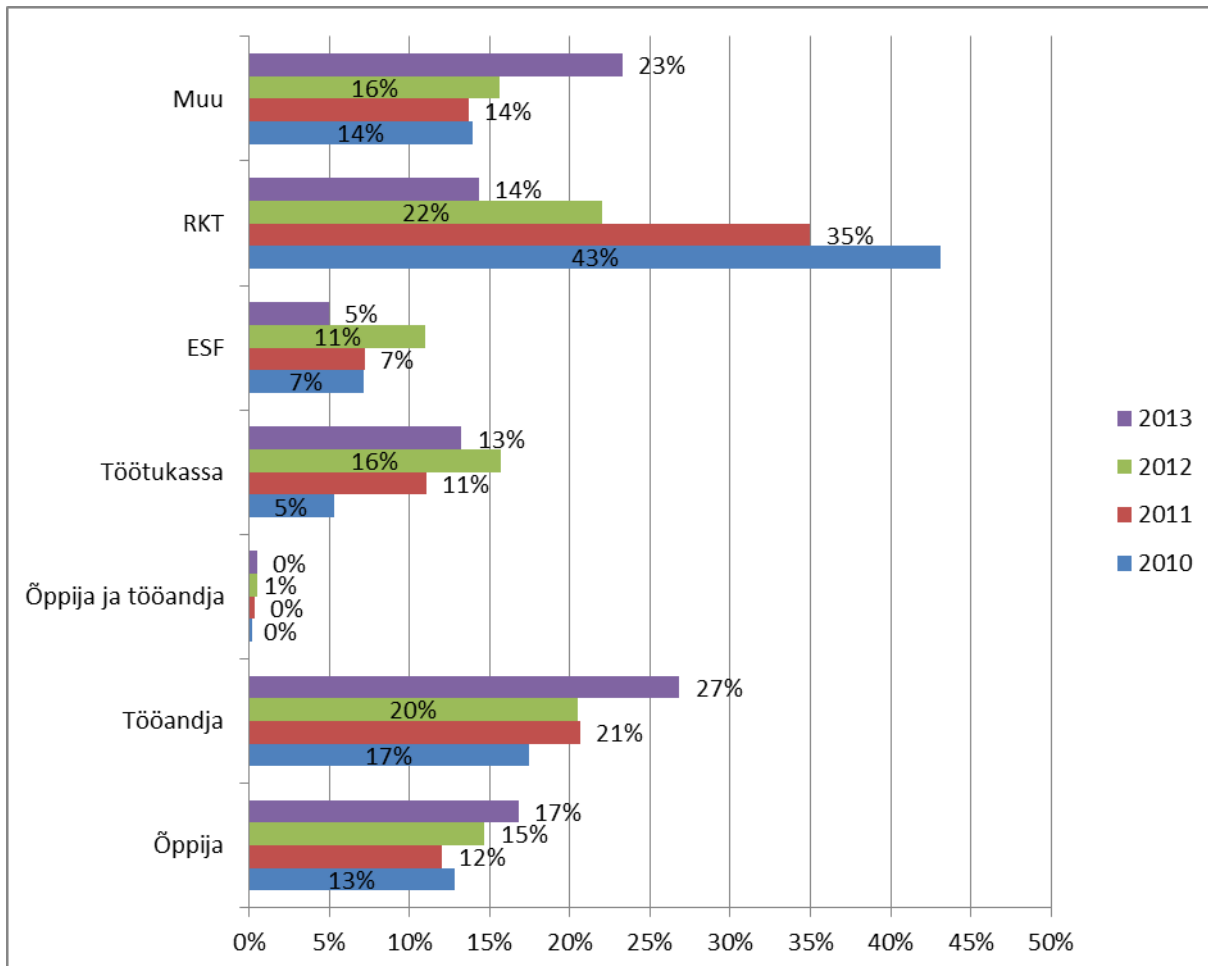
5. Täiskasvanute tööalane täiendkoolitus

Alates 2004. aastast on Haridus- ja Teadusministeerium kogunud andmeid kutseõppeasutustes ja rakenduskõrgkoolides toimuvate täienduskoolituste kohta. Peale 2008. aastal toimunud suurt kasvu on koolitustel osalenud inimeste arv vähenenud (vt joonis 22), üheks põhjuseks on olnud väiksemas mahus riiklik koolitustellimus täiskasvanute tööalasele koolitusele. Täiskasvanutele pakutavaid kursusi finantseerivad Euroopa Sotsiaalfond ja Haridus- ja Teadusministeerium ESF programmist „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“. Tasuta kursuste korraldamine jätkus ka 2014. aastal.

Joonis 22. Kutseõppeasutustes ja rakenduskõrgkoolides toimunud täiskasvanute tööalastel koolitustel osalenud inimeste arv 2006-2013. Allikas: HTM Kutsehariduse osakond

Lisaks Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt koostatavale riiklikule koolitustellimusele on Euroopa Sotsiaalfond panustanud kutseõppeasutustes toimuvatesse täienduskoolitustesse läbi Töötukassa ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (muu ESF). Riikliku koolitustellimuse osakaalu langus tulenes vajadusest muuta koolituste rahastamise põhimõtteid. Muudatuste ajal koolitustellimuse mahtu vähendati (vt joonis 23).

Joonis 23. Kutseõppeasutustes toimunud täiskasvanute täiendkoolituste rahastamisallikad 2010-2013,(%). Allikas: HTM Kutsehariduse osakond

6. Kutsekvalifikatsioonisüsteem.

Arengud ja algatused ELi tasandil esitavad liikmesriikidele uusi väljakutseid kvalifikatsioonisüsteemi ja selle osiste arendamisel. Eestis kehtib 8-astmeline Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (edaspidi EQF) vastav hariduslikke ja kutsekvalifikatsioone ühendav kvalifikatsiooniraamistik. 2011. a sidus Eesti oma aruandes Euroopa Komisjonile kõik formaalhariduse kvalifikatsioonid EQFga.

Kutsekvalifikatsioonisüsteem hõlmab nii kvalifikatsiooniraamistikku, kutsestandardeid kui ka kutsete tunnustamist. Süsteemi arendamisel lähtutakse põhimõttest, et see peab olema suhestatud Euroopa riikide vastavate süsteemidega ning riiklikult tunnustatud kvalifikatsioonid peavad olema võrreldavad teiste riikide vastavate kvalifikatsioonidega. Ajakohased kutsestandardid on kutsekvalifikatsioonisüsteemi alus, kuna võimaldavad inimestel võrrelda oma kompetentsust kutsealal nõutavaga ning on aluseks nii formaalhariduse kui ka täiendusõppekavade koostamisel. 2014. aastal hõlmab riiklik kutseregister kvalifikatsiooniraamistiku 2.–8. tasemel kokku 401 kompetentsipõhist kutsestandardit ja 2014 mai seisuga oli 66 193 kehtivat kutsetunnistust (vt tabel 6). Kuigi kutseõppe lõpetajad sooritavad kutseeksameid aasta-aastalt üha enam ei ole nende osakaal kõigist eksami sooritajatest suur. Oluliselt mõjutab kutseksamite kasvavat populaarsust reguleeritud ametite pädevusnõuete suurem sidumine kutsekvalifikatsiooni omamisega kutseseaduse tähenduses.

Tabel 6. Kutseksamite sooritamine 1999-2014.

EKR tase	1999-2009	2010	2011	2012	2013	2014 (15.05)	Kokku	Kehtivaid
Ilma EKR tasemeta	10150	1901	1852	1931	943	19	16796	7873
2	1784	215	93	233	138	16	2479	2289
3	16189	3531	4160	4192	3884	1118	33074	30088
4	8936	1755	1814	2257	2402	1146	18310	16521
5	5157	1134	1031	1124	1301	505	10252	4764
6	2025	591	342	369	526	177	4030	2814
7	835	265	210	282	455	110	2157	1571
8	310	54	53	44	67	17	545	273
Kokku	45386	9446	9555	10297	9712	3108	87643	66193

Allikas: Kutsekoda

7. Rahva ja eluruumide loendus (REL 2011)

Täiskasvanute (25 -64) haridustaseme kohta saab ülevaate 2011. aasta rahva ja eluruumide loenduse tulemustest (vt tabel 7).

Tabel 7. 25-64. aastased elanikud haridustaseme lõikes (31.12.2011)

	Vanus								
	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	25-64
Haridustase kokku	92 924	88 648	89 773	88 227	85 869	91 535	86 426	79 789	703 191
Alghariduseta	275	273	276	230	169	142	141	115	1 621
Algharidus	1 526	1 363	949	432	390	464	812	1 174	7 110
Põhihariduseta kutseharidus	36	55	63	25	19	39	123	177	537
Üldpõhiharidus	12 372	11 011	9 397	5 221	3 968	4 313	6 145	8 506	60 933
Põhiharidus ja kutse	1 410	3 166	3 332	1 813	1 755	3 291	5 947	7 118	27 832
Kutseharidus koos keskkhariduse omandamisega (sh keskeriharidus)	12 573	11 418	16 327	20 446	17 258	16 691	13 356	11 427	119 496
Üldkeskharidus	19 217	16 327	16 648	17 078	17 004	19 164	19 135	17 770	142 343
Kutseharidus keskkhariduse baasil	12 105	5 634	5 875	6 957	8 512	8 954	7 204	5 621	60 862
Rakenduskõrgharidus või keskeriharidus pärast keskkharidust	9 351	16 131	16 315	15 936	16 141	16 448	13 668	10 835	114 825
Akadeemiline kõrgharidus	21 930	20 625	18 197	17 893	18 643	20 105	18 178	15 546	151 117
..bakalaureus	13 009	13 852	10 425	4 963	1 578	764	365	210	45 166
..enne 1992. aastat kehtinud õppekava järgi omandatud kõrgharidus	386	266	1 972	7 903	13 627	16 292	15 319	13 549	69 314
..magister või sellega võrdsustatud kõrgharidus	8 535	6 507	5 800	5 027	3 438	3 049	2 494	1 787	36 637
Doktor (sh varasem teaduste kandidaat)	211	764	860	777	677	623	672	658	5 242
Haridustase teadmata	1 918	1 881	1 534	1 419	1 333	1 301	1 045	842	11 273

Allikas: REL 2011

Täiskasvanute haridustaseme kohta saab lisainfot 2011. aasta rahva ja eluruumide loendusest:

Rahva ja eluruumide loendus 2011 - Haridus ja õpiränne http://www.stat.ee/sab-uuendus?db_update_id=13682

Lisa 1 Kasutatud mõisted

Erialase hariduseta inimeste hulka arvestatakse kõik, kes ei oma kutseharidust või kõrgharidust.

Elukestvas õppes osalemine (25-64) koosneb:

..õppis formaalharidussüsteemis

....õppis üldhariduskoolis või kutseõppeasutuses

....õppis kõrgkoolis

..osales koolitusel

....osales tööalastel täiendus- või ümberõppekursustel

....osales tööalasel konverentsil või seminaril

....osales huvialaga või harrastusega seotud koolitusel

....osales muul koolitusel

Enesetäiendamine (25-64) koosneb:

..õppis iseseisvalt, kasutades trükitud materjale (erialakirjandus, teadusajakirjad jm)

..õppis iseseisvalt arvuti abil, kasutades interaktiivseid programme Internetis

..õppis iseseisvalt, kasutades arvutit (v.a Interneti kasutamine) või muud elektroonilist materjali (kassetid, videod jm)

..käis enesetäiendamise eesmärgil raamatukogus (või mujal) materjalide saamiseks

Haridustasemed

Esimese taseme haridus või madalam - alghariduseta (1.-6. klass lõpetamata), algharidus (lõpetatud vähemalt 6 klassi), põhiharidus (lõpetatud vähemalt 9 klassi) või baashariduseta kutseharidus (nt põhihariduse nõudeta kutsehariduse läbimine koolikohustusliku ea ületamise puhul).

Teise taseme haridus - kutseõpe põhihariduse baasil, üldkeskharidus, kutsekeskharidus põhihariduse baasil, kutsekeskharidus keskhariduse baasil, keskeriharidus põhihariduse baasil.

Kolmanda taseme haridus - kõrgharidus, magistri- ja doktorikraad. Sõltuvalt kontekstist liigitatakse keskeriharidus keskhariduse baasil kas teise või kolmanda taseme alla. Formaalse liigituse järgi kuulub keskeriharidus keskhariduse baasil III taseme alla; tihtilugu kasutatakse seda analüütilises kontekstis aga koos II taseme kutseõppe vormidega.

Kokkuvõte

- Alates 2009. aastast on elukestvas õppes osalemise määr olnud kõrgem kui 10%, 2013. aasta osales 12,5% (SA andmed), mis jääb napilt alla vaid 2012. aastal saavutatud kõigi aegade parimale tulemusele (12,7%).
- Võrreldes eelneva aastaga vähenes 45-64. aastaste elanike, meeste ja mitte-eestlaste osalemine elukestvas õppes.
- Eri- ja kutsealase hariduseta elanike (vanusegrupis 25-64) osakaal on 2013. aastal veelgi vähenenud – ulatudes 29,6%ni. Ilma erialase hariduseta isikute arv on mõnevõrra suurem olnud nooremas vanusegrupis. Viimastel aastatel on aga ka 25-34 aastaste seas erialase hariduseta osakaal hakanud langema jõudes 2013.a 29,9%-ni.
- Liiga palju on noori, kes ei ole jõudnud 20-24. eluaastaks vähemalt keskhariduse tasemeni, osad neist kindlasti jõuavad veel keskhariduseni. Neil noortel, kes piirduvad vaid põhiharidusega on reaalne oht jääda töömaailmas autsaideriks. Vanuses 25-44 on koguni ca. 40 000 madala haridustasemega inimest.
- Kutseõppesse asub õppima järjest enam vanemaid õppureid (25+), 2013/14. õppeaastal oli 25-aastaseid või vanemaid õpilasi ca 26%
- Üldhariduses oli täiskasvanud õppijaid 2013/14. õppeaastal 5075, võrreldes 2009/10. õppeaastaga oli õpilasi ca kolmandik vähem. Üheks vähenemise põhjuseks on majanduskeskkonna paranemine - kriisiaastad tõid kooli ka neid, kes kõrge tööhõive jätkudes koolipinki jõudnud ei oleks. Teisalt mõjutab vähenemist üldine demograafiline olukord, mis tuleneb 1990-ndate aastate madalast sündivusest.